

Tanuljon tárogatót minden magyar!

A «Wagner»-féle tárogató-iskola nemcsak tárogatóra, hanem kottára is megtanít minden zenekedvelőt vagy kezdőt a legrövidebb időn belül. Úgyes példákkal magyarázza az iskola miként kell kottát olvasni és tárogatózni úgy, hogy tanítóra egyáltalán nincs szükség és mégis gyorsan tanulunk. A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű magyar népdalokat, újabb magyar és régi kurucz dalokat tartalmaz, többek között:

Csillagfényes nyári éjjel,
Messze mentél, nagyon messze,
Cserebogár, sárga cserebogár,
Ha majd egyszer a siromon,
Vallomás,
Három hervadt rózsza,
Fürdik a holdvilág,
Kék nefelejts,

Ugy még sohasem volt,
Ocskai brigadéros,
Hoffmann meséiből,
Eredeti Rákóczi nóta,
Bordal a „Bánk bán“-ból,
Bihari kesergője,
„Tosca“ operából,
Zsindelyezik a kaszárnya,

Leszopom a jó bort, stb. stb.

A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű ábrákkal, nagy alakban, finom kivitelben, csekély 6 koronáért kapható minden papír-, könyv- és zeneműkereskedőnél, vagy a kiadónál

WÄGNER

országszerte elismert elsőrendű magyar
hangszer- és beszélőgépek nagyáruháza

Budapest, VIII., József-körút 15. szám

Vidéki rendelésnél az összeg előre küldendő! Wagner-féle tárogatók 500 koronáig! Árjegyzék 50 fillér bélyeg ellenében bérmentve. Óvás! Figyeljen a «Wagner» névre, hogy máshoz he ne tévedjen.

19. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

BUDAPEST, MÁJUS HÓ 11.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek: {
Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 24.— korona.
Negyedévre — 12.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
állapított viteldíj is csatolandó.

A FÖLVONULÁS A KÖRÖNDÖN.

MÁJUS ELSEJÉNEK MEGÜNNEPLÉSE BUDAPESTEN.

SZEGEDI EMMA, SZINÉSZNŐ.

REGÉNY. — IRTA MOLY TAMÁS.

(Folytatás.)

— Játszd el te a lelkész, ha olyan jól értesz hozzá, és majd én súgok! — támadt Böcsögőre Matolcsi. — S akkor majd belátod, hogy lenn a lyukban ülni és sügni könnyebb, mint a színpadon alakítani!

— Ez az : alakítani! — harsant diadalmasan Gáspár. — Alakítani, domborítani, megtestesíteni, személyesíteni, meganyagiásítani, tessék beszélni, hölgyeim és urraim!

Jó kedve volt, maga se tudta, miért. Nevettek rajta. Emma lépett most az öltözőbe. Az ügyelő csengett.

— Jól reggelt! Ugy-e, milyen pontos vagyok!

Mindnyájan üdvözölték.
— Hogy vagy? — kérdezte Ilon. — Mi újság otthon? Mit csinálnak a gyerekek?

Az igazgató suttogban meglökte könyökével Gáspárt: Hallo!

— Minden rendben van. A gyermekek játszanak. Régen nem voltál már nálam. Ma délután azonban elgyere!

— Nem akarok zavarni, és aztán nekem is van egy és más dolgom...

— Tessék, hölgyeim és uraim, fáradjunk fel a színpadra, kezdjük a próbát!

Melyekre valamikor szobafalat festett, két alapra unalmas fehér mintákat, egy ismeretlen színházi festő: fakeretre feszített ócska kopott vásznak voltak egymás mellé rakva s ábrázoltak petyhüden, fáradtan, úntan egy szobát, melynek ajtaja, ablaka is festve, mennyezete azonban egyáltalában nem volt. A kis színpadon el voltak valahogyan helyezve az asztal, a kis pamlag (melyet három egymás mellé állított szék jelzett), a varrósasztalka, a székek, melyekre a játék folyamán a szereplők leülnek, poros, elnyűtt, rozoga holmi; járásra-menésre bizony alig maradt hely. Nem az Alvingné szobája, de ez a szereplőket nem zavarta. Az igazgató felszerelése nagyon szerény volt; a társulatnak meg ez a két szoba mindig és minden körülmények között megfelelt.

A színpad szélén, a bal sarokban állt egy szék, háttal a nézőtérhez. Erre ült az igazgató, mint az előadás rendezője. Hármat tapsolt, ezzel jelezte, hogy kezdik a felvonást. Az első jelenet két szereplője, Engstrand és Regina, a helyükön álltak, és megindult a jelenet.

Gáspár az öltözőben maradt Emmával. Matolcsi, a ki a lelkészt játszotta, künn állt a színpadon, a vászonajtó mögött, a hol be fog lépni végzőre.

— De kár, Szegedi nagyság, hogy nem én játszom Osvaldot — mondta az őszinte sajnálkozás hangján Gáspár.

— Hiszen volt róla szó, hogy felváltva játszszák a direktorral.

— Nem szeretem az ilyen felváltva játékot. Én a „vagy — vagy” embere vagyok. Pedig, megvallom, fájt nékem lemondani erről a szerepről.

— Nem látok benne semmit, ha a direktorral váltakozva játszánál Osvaldot.

— Második szereposztás!...

— Ostobaság! Kis társulatnál „második” szereposztás! Szeretném, ha lenne itt valaki, a ki velem váltakoznék s játszánál Alvingnét. Esem ágába se jutna második szereposztást emlegetni.

— Ó, ha Alvingnét is váltakozva játszánál, akkor szívesen venném Osvaldot, de csak az önnel való együttesben.

— Miért hízeleg? Mit akar tőlem, vörös Gáspár?

— Arczud út, bár nem szolgáltam rá; nem baj. Azt kérde, „miért hízeleg?”, mintha nem tudná, hogy én egyenes, őszinte, szókimondó vagyok. Ezt nem szeretik az emberek. Különösen azok nem, a kiknek nem tudok jóleső

dolgokat mondani. Azok utálnak. Ennek már sokszor megadtam az árát, de hiába, „én már csak ilyen vagyok, anyám!” Mindent rám lehet fogni, csak ezt az egyet nem, hogy hízelgő vagyok. És miért veszi hízelgésnek hogy ennél a társulatnál, a mely olyan siralmasan szegény tehetségekben...

— Rosszmájú túlzás! — Emma mosolygott.

— Túlzás? Azt hiszi? Kérem: ebben a darabban ötven játszanak. Tehát minden szerepre van a társulatnak egy másik színésze is, úgy-e? Feltételezhető, hogy a direktor a legjobban osztotta ki a szerepeket. Jöjjön, hallgassuk ezt a párbeszédet odakünn a színen. Figyelje csak, hogyan beszélnek egymással ez az Engstrand meg a leánya. Ugy-e, ez még nem nehéz feladat? Czöglíngek meg tudják csinálni, gyerekték. Hallgassa, ezek hogyan beszélnek. Elmondják a szöveget, de nem éreztetik, hogy mennyire mást akar az apa, és mást akar a lánya; sem azt, hogy ebben a házában még mások is laknak... eh! nem éreztetek ezek semmit!

— Ez még mind ki fog jönni.

— Sohasem fog kijönni! Ott ül az a jó direktor, az a derék ember, és rendez! Talán azért, mert halovány sejtelve sincsen róla, mit hogyan kell kihozni. Egyetlen árva ötlete sincsen. Arra vigyáz, ki hol jön be, mikor ül le, melyik székre, mikor áll fel, mikor hol megy ki. Ebbe merül ki a tudománya, de a leghalványabb sejtelve sincsen arról, hogy embereket hogyan kell ábrázolni, hogyan kell az akarások harcát kifejezésre juttatni, minderről szegény feje nem tud semmit, de oda ül bátran a szentem és rendez, mert ő a direktor.

— Miért nem ajánlkodott, hogy maga rendezi a darabot?

— Ajánlkodtam? én?? Odamenjek hozzá: kezit csókolom, nagyságos igazgató úr, halom, hogy a „Kisértekek” című stragédiát fogják itt kivégezni, a legkitünőbb művészek és művésznők buzgó közreműködésével, én tehát ajánlkodom a legalázatosabban, ha volna olyan kegyes és rám bízna a hóhér szerepét, odaülnek a színpad szélére rendezőnek s a direktor úr akkor egészen nyugodtan foglalkozhatik az Osvald szerepének tönkresilányításával, a mi magában is elsőrangú színészi feladat. Hát kérem, én az ilyet nem tudom megtenni, annál kevésbé, mert ehhez megfelelő gyomor és pofa kell. Ha ő nem tudja a maga ítélőképességével megállapítani, hogy én mit tudok, hogy engem mi mindenre lehet használni, akkor nagyon sajnálom őt, de sajnálom persze magamat is, hogy hozzá kerültem. Ezt őszintén mondhatom. Minek szerződöttem?!

— Nézz csak, vörös Gáspár, hadd legyek én is őszinte: maga egy haszontalan ember — mondotta Emma nyugodtan. — Ugy tudom, maga Pesten már a leglehetősebb ügynökhöz is szaladgált szerződésért. És nem akadt direktor, a ki szerződött volna. A ki nél már működött, az nem kért magából; a kinél még nem pályázott, az meg annyi jót hallott magáról, hogy az ajánlközására azt felelte: „isten ments!” Jött Virághalmi, mint új direktor, magának régi barátja vagy ismerőse, hallotta, hogy maga bajban van, mert kimaradt az elhelyezkedésből, nem kell sehól, erre ő nyomban írta magának, küldött szerződést, elsőleget, ad kenyeret, érti, kedves Gáspár? és ad szerepet is, mert azt csak nem mondhatja, hogy nincs a játékrendben?! Szép sikerei is voltak. És most nincsen megelégedve sem a direktorral, sem a viszonyokkal, semmivel. Mindent jobban tud és mindent leszól. Ezt utálom!

Gáspár végighallgatta mosolyogva, szemhunyorítás nélkül. Nyugodtan felelt:

— Lenyelem, mint strucz a nagy kavicsot. Mert önnek mindent szabad. Ont tisztelem, szeretem, nagyrabecsülöm, sőt lehetséges, hogy önnel szemben elfogult vagyok. Mert az olyan tehetséges ember, a milyen ön, asszonyom, vérbeli színész, igazán művész, az mondhat nekem bármit, rám olvashatja, hogy ezüst kanalat loptam, az mind nem baj, hódoló szeretetem változatlan marad. Legfőlebb helyesbíteni bátorodom tévedéseit. Kérem: a hova szívesen szerződtem volna, ott, igaz, lekéstem; a ki engem szerződöttem volna, ahhoz én semmi pénzért sem megyek. Igaz, ripacs vagyok, de még ebben is teszek különbséget ripacs és ripacs között. Virághalmihoz azért jöttem, mert régi barátok vagyunk, segíteni akartam neki őszintén, szerény kis tehetségem minden erejével, de ha nem lehet! Tessék, hallgassa ezt az értelmetlen makogást, a mit a „lelkész” mivel. Egyre rosszabb lesz!

— Megint csak azt mondom, ebben is ön a hibás. Miért nem játsza ön Mandent?

— Mert nem játszom mellékakat, a mikor a direktor nyomorítja Osvaldot.

— Hamis beszéd, vörös Gáspár! A lelkésznek gyönyörű jelenetei vannak az anyával, s ha ön olyan megrögzött tisztelőm, már csak ezért is kellett volna átvénnie ezt a szerepet és megmutathatta volna, hogy mennyivel jobb színész, mint a direktor. De persze kifogásolni teli tudóval könnyű. Na mindegy isten vele, derék szájhős, jön a jelenésem és ha jól esik, most engem szapulhat!

Emma felment a színpadra és a vászonajtó mögé állt; mindjárt ő lép a színre; gyorsan elgondolta, mit akar belépéskor első megjelenésre kifejezésre juttatni s készült munkájára.

Gáspár utána lopózott s odasúgta:

— Lesietek a nézőtérre s gyönyörködni fogok az ön tudásában!

Emma visszaütött nézett rá; nem szólt; csak intett a kezével, hogy menjen. Hát ezt mi leli? gondolta; miért hízeleg ilyen szívósan? Eh, most nem érek rá vele foglalkozni. — Két kezét a homlokára szorította, így kényszerítette magát, hogy a munkájára gondoljon. Végzőre ügyelnie nem kellett; előbb Ilon jön ki az ajtón, melyen ő kisvártatva belép a szobába.

A petyhüdt vászonajtó nyílt s Ilon a szín mögé lépett.

— Itt vagy? — súgta Emmának. — Hogy ment? úgy-e, hogy jól, egészen folyékonyan szalad a jelenetünk, a palczás is meg a Matolcsi is egészen jól tudják a szerepüket, látod —

Ekkor szólalt meg a színpadon az igazgató:

— Kérem, Matolcsi, jegyezze már meg magának, hogy itt most egy kis játékot kell csinálni!

— Hát csinálom! — fakadt ki a színész.

— De rosszul csinálja! A mikor magára marad, néhányszor fel és alá kell járnia. Erre ön három nagy lépéssel végigméri a színpadot, hogy a közönség lássa, milyen keskeny ez a pódium. Nagy színpadon játékot csinálni, fel és alá járni nem kunst. Itt tessék megmutatni, hogy mit tud! Itt tessék azt az illuziót kelteni, mintha ez a szoba legalább is tíz méter széles volna. És tegye hátra a kezét! De a lelkész kezét, nem a magáét, kedves Matolcsi! a hogyan azt öreg lelkészek már szokták. Maga persze a nadrágja zsebébe sülyesztené a kezét. Hátra a kezekkel így ni, látja: így, paposan, és megáll az ablaknál és kinéz a kertbe, az esőbe, a vígáztalan tájba. Megint előre jön, ide az asztalhoz, melyen néhány könyv fekszik...

— De nem fekszik! — morgott epésen a színész.

— Mi az? nem fekszik? az se baj! Majd

fekszik! — pattant a szó az igazgató szájából. — Ugyelő! Ugyelő! Hol a fenébe kurtorog!

Matolcsi meg volt elégedve azzal, hogy az igazgató élénk munkakedvét el tudta magáról terelni. Az öreg Csonka bácsi alakja megjelent a baloldali ajtóban.

— Itt vagyok, a helyemen vagyok. Nem „kujtorgok”, hanem pontosan végzem a kötelességemet, igazgató úr! mondotta indulatosan.

— Nahát, az ördög bujjon a maga pontosságába! Erről az asztalról hiányzanak a könyvek; három-négy könyvnek kell itt feküdnie és nincsen itt. A kellék be van írva az ügyelő-lapba? Nézz meg! Be van írva?

— Be van írva!
— Hát akkor hol vannak a könyvek?! Kellék nélkül Matolcsi úr nem tudja megcsinálni az előírt játékot. Nem is köteles tudni. De kellékek köteles tudni! Hol vannak a könyvek?

Csonka bácsi vállat vont:
— Ugy látszik, Rózsásnak nincsen még összeállítva a kelléke ehhez a darabhoz, nem láttam nála könyveket.

— De hiszen ki van írva a próba díszlettel meg kellékekkel. Ki van írva! Ilyen rendetlen csordával nem lehet dolgozni! Hol van Rózsás?

— Elment, beszerzi a holmit a ma esti előadásra.

— Ott egye meg a fene, a hol van! Naplopó! Ki fogom pofozni a színházamból! Ezt nem tűröm. Ezt a czudar vircsaftot nem tűröm! A mi sok, az sok! Így nem lehet dolgozni! Próbá alatt a kellékesnek itt kell lennie! Különösen, a mikor új darabot próbálunk! A mi egyéb dolga van, végezze el délután. Írja fel! Majd rendbe jövök vele! Minek hagyta elmenni?! On az ügyelő, önnek tudnia kell a törvényeket. Finom kis ügyelő, a ki még a kellékest sem tudja kordában tartani! Itt mindenki azt tesz, a mit akar. De már jöjjünk ezzel a vircsafttal! Ezt én nem tűröm tovább! Hallgasson! Nem vagyok kíváncsi a védekezésére. Majd a törvényték előtt. Írja fel önmagát is! Lesz itt rend, esküszöm, hogy lesz itt rend! Kimehet!

Csonka bácsi hideg haraggal nézett az igazgatóra, a ki dühében fel és alá nyargalt a rivalda szegélyén. Az ügyelő keskeny, gyűrött, sárga arca rángatózott, apró ráncokba vesző vértelen száját tátogatta egy kicsit, de hang nem jött ki rajta. Így állt jó néhány másodpercig, azután eltűnt a vászonajtó mögött, melyet becsapott maga után, úgy, hogy a petyhüdt vászon nagyot lobogott.

Matolcsi az asztal mellett állt és pofákat vágott. Lenézett a nézőtérre, a nádfonatú meg thonet-székek kusza, üres soraira, meglátta a terem mélyén ülni Gáspárt. Ez most bólogatott: „Látod, látod, kellett ez neked?” Matolcsi megértette, vállat vont és levigyorgott reá.

Az igazgató hirtelen abbahagyta a vágást, megállt, ránézett Matolcsira:

— Menjünk tovább! — mondotta rekedt hangon. — Tegyük fel, hogy a könyvek itt vannak. Ha nem is tudja megcsinálni a játékot, de meg tudja mondani, hogy mit fog csinálni. Tehát mondja, vagy jelezze, hogy most mi lesz. Tessék!

— Veszem az egyik könyvet, megnézem, elolvasom a címlapját és meghökkének, — a színész olyan kellelten arcot vágott, mint a ki szívességéből van ennél a társulatnál, a színpadon, talán a világon, és már nagyon

MARX KÁROLY — SZÜLETÉSÉNEK SZÁZÉGYÉVES ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL.
(A «Vasárnapi Ujság» 1885. évi folyamának képe.)

bánja, hogy idevetődött. — Azután leteszem.

— Tovább, tovább! Mi történik most? És mutasson valamit ebből a játékból, az isten áldja meg! Nem kell ehhez könyv. Képzeli el, hogy a tenyere a címlap, és olvasson le róla egy címet, mire meghökken. Hiszen ez nem művészet, ez még nem is színészet, ennyit megcsinál minden vigécz, a ki viczezzet mesél a vasúton.

Ez tördőfés volt, vad és kemény; Matolcsihoz az a kőszta személyi adat fűződött, hogy kereskedelmi utazó volt, mielőtt színművész lett. Gáspár a nézőtérre széles tenyérrel előfőtte az arca alsó részét s úgy rohögött. Csonka bácsi a színfal mögött bólogatott; jól esett neki, hogy a kellemetlen incidens felidézőjének is kijut, Ilon halkan felkacagott: — Megadta neki! — súgta Emmának, a ki két kezét a halántékára szorította, úgy állt és várt és szenvedett.

Matolcsit ette a méreg. Az igazgató elégedetten szemlélte áldozatát. A színész harapdálta a szája szélét s egyszerűen csak elkezdett beszélni, rekedt hangon:

— Nem tudom ezt a szerepet eljátszani! Elejétől kezdve maczeráltak, hogy ezt így csináljam, azt meg úgy csináljam. Mindenki okos volt, mindenki jobban tudja, mint én, hogyan ütközik meg a könyvcímeken s mennyire nem tetszik neki ez a dolgot.

Az igazgató megint leült a helyére s figyelmesen nézte a színész játékát, mintha ilyet még nem látott volna soha. Helyeslőn bólintott és mutatta, hogy nagyon meg van elégedve.

A sűgőlyukban Böcsögő most élénk lett; újra meg újra felsúgta: „Hm — ah, persze!” De Matolcsi még játszott, még nem akarta elmondani ezeket a szavakat. Az igazgató most a sűgőhöz fordult:

— Ne hajtst! Látod, hogy nagy játéka van. Rajzolj a könyvedbe egy nagy szünetet. Ez itt fontos. Ennek itt oka van. Mint a hogyan lsbennél mindennek megvan a maga oka. Mit röhögés?

— Örülök, direktor úr, ennek a kis összerözdülésnek. Ez nagyon jó volt, ez kellett.

hogy milyen színész vagyok és mégis szerződöttem!

Az igazgató és Gáspár is tisztában voltak vele, hogy ez a megjegyzés szintén tördőfés. Virághalmi azért szerződött meg Matolcsiékat, mert ezer korona óvadékot adtak s azért ült Matolcsinél a pénztárban. Gáspár nagyon jól mulatott s helyeslőn bólintott fel a színpadra, annál is inkább, mert az igazgató háttal állt hozzá. Matolcsi reszkettett mérgében.

Az igazgató most már nyugodtan és kissé kíváncsian nézte és hallgatta a dühögő Matolcsit. Hagyta a színészt, hadd tombolja ki magát. Most hidegen, udvariasan így szólt:

— Megvallom, ön meglep, Matolcsi úr. Meglep pompás temperamentumával. Nem hittem, hogy ön ilyen nagy kitérésre képes. Hiszen ez nagyszerű! A ki tud kikelni, az tud a színpadon jobbat is produkálni, sokkal jobbat, mint a mit eddig öntől látunk. Ennek mindenesetre nagyon örülök. És azt mondja, hogy én önt ugratni akarom. Édes istenem, fogalmam se volt róla, hogy erre az íratatlan megjegyzésemre ilyen hirtelen vihar fog kerekedni. De jól van ez így, most legálább tudom, hogy öntől még sokkal nagyobb dolgokat követhetnek, mint eddig. A színésznek ugyanis dolgozni kell, érti, Matolcsi úr? és produkálnia kell! Ebben rokon minden más pályával. A szerepét

most már nem adhatom másnak. Már öt napja veszdőnk ezzel a darabbal, holnapra van a bemutató hirdetve, most nem állíthatok be az ön helyére hirtelen másvalakit, nem kívánhatom senkitől, hogy másfél nap alatt készüljön el ezzel a szereppel csak azért, mert Matolcsi úrnak nem volt türelme önmagához. Mert ugyebár azt csak elismeri, hogy én mint rendező a legnagyobb érdeklődéssel és igazán nagy odaadással foglalkoztam önnel, a miből önnek feltétlenül erkölcsi haszna van? Ezt a munkát, melyet önnel végzek, nem tudom másfél nap alatt egy másik színészrel még egyszer elvégezni és épen azért kérem, tessék csak szépen, lelkiismeretesen játszani.

Az igazgató meg volt magával elégedve. Végignézett Matolcsin, a ki már nem volt olyan gerinces; a direktor beszéde lehevastotta egy kicsit és ő most arra gondolt, hogy az asszonyval együtt mégis csak van százhusz forint fizetésük. Az ördög vigye el ezt a buta szerepet, nem érdemes ezért a hülye, sívár, unalmas darabért koczkatatni az existenciájukat. Bólogatott, vállat vont, visszament az „ablak”-hoz, előrejött megint, és most meg tudta csinálni, az ő gyenge színészi eszközeivel, hogyan látja meg Manders lelkész az asztalon a francia könyveket, hogyan ütközik meg a könyvcímeken s mennyire nem tetszik neki ez a dolgot.

Az igazgató megint leült a helyére s figyelmesen nézte a színész játékát, mintha ilyet még nem látott volna soha. Helyeslőn bólintott és mutatta, hogy nagyon meg van elégedve.

A sűgőlyukban Böcsögő most élénk lett; újra meg újra felsúgta: „Hm — ah, persze!” De Matolcsi még játszott, még nem akarta elmondani ezeket a szavakat. Az igazgató most a sűgőhöz fordult:

— Ne hajtst! Látod, hogy nagy játéka van. Rajzolj a könyvedbe egy nagy szünetet. Ez itt fontos. Ennek itt oka van. Mint a hogyan lsbennél mindennek megvan a maga oka. Mit röhögés?

— Örülök, direktor úr, ennek a kis összerözdülésnek. Ez nagyon jó volt, ez kellett.

A MARTINOVICS-EMLEK ELŐTT A VÉRMEZŐN.

Matolcsi ellenséges pillantásokat lövelt a sűgóra: Mit akar ez a szemtelen fráter?!

— Na, na, ne gyilkolj a szemekkel! — szólt rá a sűgó. — Ez a kis összetűzés azért kellett, mert most már biztos, hogy a darabnak sikere lesz. Harcz a próbán, röviddel a bemutatás előtt, a legjobb jel. Sikerünk lesz, meg fogja látni, direktor úr.

— Az a kérdés, hogy közönségünk lesz-e? Mit ér a siker közönség nélkül? Az a fő, hogy közönségünk legyen!

— Lesz, lesz! Meglátja, direktor úr, hogy közönségünk is lesz, mert ez már...

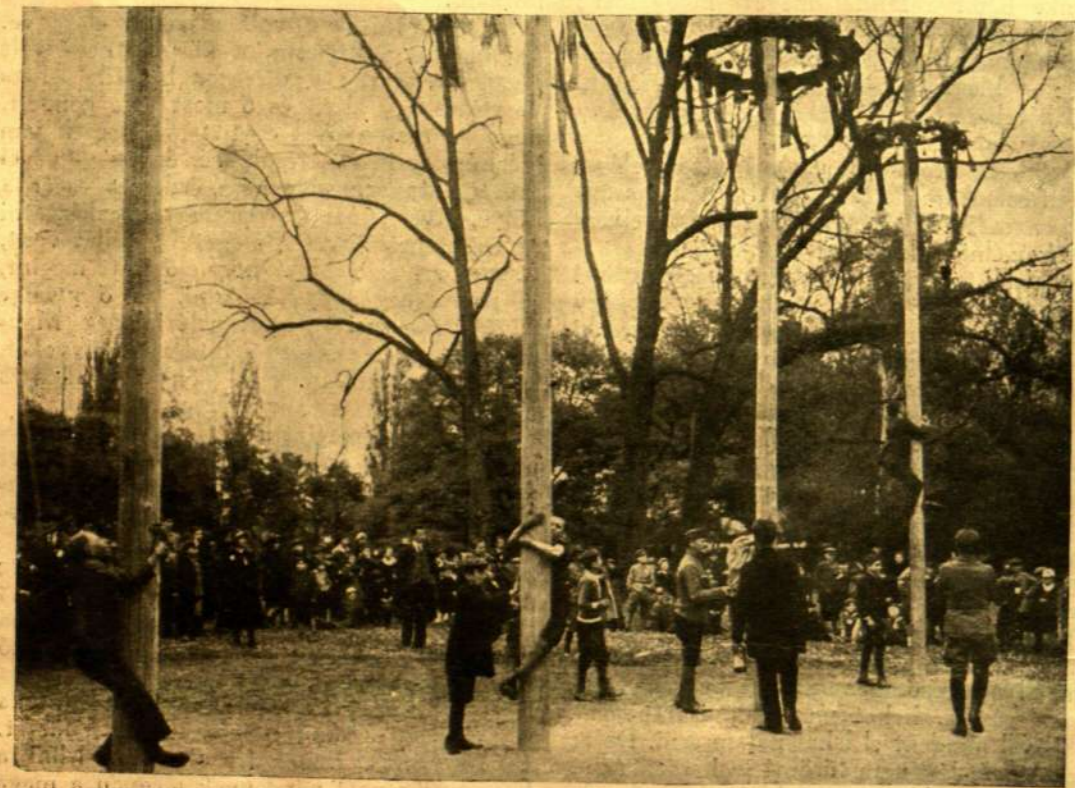
Emma kinyitotta a vászonajtót és megállt a keretében. Szeme haragosan, élesen szegeződött az igazgatóra; az orra cimpája reszketett a felindulástól.

— Beszélgetnek, kérem, vagy próbálnak?!

Ha beszélgetnek, hazamegyek, mert nem érdekel, a miről önök már egy negyedóra tárgyalnak. Ha meg próba van, tessék rendezesen, tisztességesen próbálni. A mikor nehéz és komoly feladatok megoldásáról van szó, nem vagyok hajlandó a próbán ilyen kedélyeskedést végighallgatni. Így nem jutunk előre! Tessék tekintettel lenni a többi szereplőre. Ez így nem próba! Ha nem dolgoznak tisztességesen, én megyek. Még pedig egészen elmegyek, és nem bánom, akármilyen meg-

GYERMEKEK BEVONULÁSA A MARGITSZIGETRE.

FÓZNAMÁSZÁS A MARGITSZIGETEN

MÁJUS ELSEJÉNEK MEGÜNNEPLÉSE BUDAPESTEN.

torló lépéseket tesz is ön, igazgató úr. Mert az idegeimet nem fogom ilyen haszontalan próbákkal tönkretenni. Erre nem kötelezhet senki!

Alighogy ennek a haragos prédikációnak első mondatai feléje zuhogtak, az igazgató máris felállt; most odalépett Emmához:

— De nagyságos asszonyom, engedelmet kérek, csókolom a kezét, igazán nem értem...

— Épen eleget vesződtem önökkel már eddig. Most egy jó negyedóra állok itt és várom a végszót. Holnap este megy a darab először. Még nagyon sok dolgunk van veled. Vagy azt hiszi, ez az előadás megérett? Szó sincs róla! Örülök, hogy valahogyan el tudják makogni a szöveget. Hogy mennyi minden marad itt megértetlenül, arról jobb nem beszélni. Most várom a jelenésemet, ez alatt önök összezördülnek s a mikor azt hiszem, hogy már végeztek, kedélyes társalgás fejlődik ki a direktor úr meg a sűgó úr között! Azt hiszi, az én idegeim hajóköttelek?! Mi lesz itt?! Így nem tudok próbálni! (Foly. köv.)

ÁLMOK ASSZONYA.

Ha szemfedőt terít az éj rám
S álomba báyvad át szemem,
Felhőkbe nyúló rózsalétrán
Ő megjelen.

Vak távolból fehér ígézet,
Aranypánt büszke homlokán.
S megáll szemem, e bűnös részeg,
A szép bokán.

Kötél ereszkedik alá most,
Áthurkol selyemvégivel
S vonszolja a még félig-álmost,
Röpíti fel.

Fönt tikkadt illatú világ van
S a létra legfelső fokán
Ő áll. Körötte fulladt vágyban
Csók-tartomány.

Még szédülök, de ajkamat már
Csodák zamatja önti el,
Enyém a kincs meg a kamat már:
Ölel, — ölelj!

És kél az ürben csókjainknak
Angyalzenéje, halk, remek,
Ütemén csilingelve ringnak
Virágfejek.

És lassan ébred a csillaghad,
Hunyorgat, hunczutul nevet,
Apró felhők ezüstje baktat
Fejünk felett.

Most, most legédesebb a csóкод,
Istennő, asszony-nemesis!
A vérem tüzzel itatódott,
Lobogj Te is!

Ölelj, ölelj... a rózsalétrán
Még s a mélybe zuhanok...
Utánam kaczag egy hetéra
S a csillagok. Molnár Jenő.

A KÓZSA LIBA.

Elbeszélés. — Irta Ujfalusi László.

A Hortobágy felé döcögő vasuti kocsiban, egymásra hajigált rengeteg poggyász tetején három fiatal nímród ült, három régi jó vadászczimbora. Már átestek a találkozás viharos örömein, meghányták-vetették az egy heti vadászmulatság minden ígérkező gyönyörűségét, a szállás és kosztolás életbevágó ügyei is le voltak tárgyalva. Nagyszerű lesz az a pár nap, a hosszú városi tél után, kiszakadás a poshadt kultúrából, fel-frissülés a most pirkadó tavaszban, egy jó adag őstermészet, gyaloglások, esetleg kint alvás egy nádfalú „vasaló”-ban vagy esti tűznél beszélgetés valami elhagyott csók-karámban.

Gyürky Jóska a táskákra hajított bundán feküdt hanyatt, a lába Révész Pista orra alatt kalimpált, a ki puskatokokkal körül-tűzdelve szivarfüst-karikákat eregetett a levegőbe, míg Szakáll Bandi gukkelrel a kezében izgatottan rohant egyik ablaktól a másikhoz, minduntalan egyoldalú fogadásokat kötve arra, hogy ő látja meg az első vadlibát.

Gyürky szórakozottan füttyörszve nézte a piszkos ablakon át a hajnali ködből ki-

VÖRÖSHADSEREG VÖRÖS ÁGYÚKKAL A FELVONULÁSON.

TÖMEG A KOSSUTH LAJOS-UTCZA ELŐTT.

oda is, vissza is, az hat nap. Elmult egy hét, akkor már pakkolt, készülődött a régen tervezett kirándulásra. Tegnap, közvetlenül az indulás előtt utoljára szalasztotta át a gyereket a postára, de nem jött semmi.

Mi lehet az oka? Eh! annyi ezer akadály lehet, nem kell azonnal a legrosszabbra gondolni. Minden csekélységet nagyítóval néz, kínozza magát s a végén a legnagyobb elkeseredések után kiderül, hogy ok nélkül aggódott.

— Ott a libák — kiáltotta el magát Révész Pista. Nagy izgalmában lecsúszott a lába a bőrtáskáról, melyen guggolt s majdnem kiütötte a könyökével az ablakot.

Gyürky és Szakáll Bandi felvillanyozva ugrottak fel.

— Almodol öregem — nevetett egy idő mulva Bandi, — ezt a léggypiszkot nézte vadlibának.

Pista hátra fordult, jól hátbavágta a gúnyolódót, aztán lehúzta az ablakot.

— Oदानézz te vaksi — magyarázta buzgón hadonászva — látod azt a kettős gémet? Na, attól jobbra, fel, egészen kis szög alatt, látod? épen most terül szét az a kétágú vonal...

— Ahá! tényleg libák — kiáltott most már izgatottan Gyürky Jóska is, a kinek ujság volt a környezet, a rengeteg pusztaság,

FELVONULÁS A DEÁK-TÉREN. A NAGY TRIBÜNÖN CZIGÁNYBANDA JÁTSZIK.

MÁJUS ELSEJÉNEK MEGÜNNEPLÉSE BUDAPESTEN.

az első libázás, s mohón kísérte szemmel a ködös tájon messze fel-feltüedező vonal útját.

— Estére már kimegyünk, ugy-e fiúk? — fordult felderült arcczal a barátaihoz, s friss, egészséges izgalom feszült a tagjaira. Eltűnt a kedvetlensége s mikor az előbbi gondolataira ugrott vissza, már viduló optimizmussal nézett mindent: „nem baj, mire hazaérek, ott lesz az édesnek a levele, s annál nagyobb lesz az öröm, hogy várnom kellett rá. Ki tudja, talán éppen most is én rá gondolt.” — Izmosodó jólesés fogta el, melyben megszegyenülve bújkált az előbbi bizonytalanság enyhülő melancholiája.

Elővette a noteszét s érzéseibe elmerült sugárzó arcczal írni kezdett, a hogy az érzései bugyogtak elő, rendetlenül és őszintén:

— Édes! Milyen gyönyörű a nap, milyen nagyszerű tavasz van s Te gondolsz-e rám. Édes?

Megérezted-e tegnap este, hogy milyen nagyon rád gondoltam?

A vonat itt jár már velem a hortobágyi pusztán és a mai postával sem jött tőled semmi. Milyen régen nem jött már semmi.

Milyen jó lett volna itt, a hol ember se jár, csak a vadmadarak vonulnak el, milyen jó lett volna itt arról álmodozni, hogy az én kis lányom velem van mindig. És most egy hétig egyedül, és szomorúan fogok itt lakni, mert nem jött meg a várt üzenet.

Elment az én kis madaram messze tőlem; mint a költöző madarak mennek messze, el a Hortobágy fölött?

Ugy-e nem? Ugy-e nem? Ugy-e nem?

Nem, nem, nem!
Még simogatom arczod a forró kezemmel, a szemed le van húnyva, mikor feléd hajlok. Aztán felnyitod a szemed, az enyémbe nézel. Egy csókot küldök, Édes, neked a pusztá széléről, addig is, a míg újra látlak.

Milyen gyönyörű tavasz lesz akkor!
Addig csak én rád gondolsz, addig csak én rám vársz és éjjel rólam álmodol.

Ugy-e, Édes?
(Szerdán, hajnalban 6 órakor írtam a vonaton, a mikor a kislány még édesen aludt s gondolatban egy csókot adtam a homlokára.)

Egészen felderült írás közben, ragyogó szemmel tette borítékba a levelet, a legközelebbi állomáson leugrott és bedobta a postaszekrénybe.

II.

Nagyszerűen kedélyesen mult el a hét, de a vége felé már repülni szeretett volna; csak haza, haza; az íróasztalán ott a postája és közte...

Nem akart hinni a szemének, nem hitt az inasának, a levélhordónak, a postás kisasszonynak, az egész postaintézménynek s végül kételkedni kezdett a lányban, a szerelmében, az ígéreteiben. Ha erre a levélre nem válaszol, akkor csakugyan vége mindennek, a miért egyedül szép a tavasz, az élet, a munka.

Tenyérébe hajtott fejével ült az íróasztala előtt s az elmúlt napok első, ködös, megrázó reggelének a hangulata fogta el, mikor először bújt be a sáros, szürk libaleső-gödörbe a föld alá.

Különös hajnal volt az; egyszínű felhők borították az eget s körül a messzi fakó pusztá, a kétségbeesítő ég és vizek, vizek. Borzongató magány. Tavasz van-e, vagy szomorúságot vonszoló ősz? A föld nyirkos öle kitarva. Néhány kapavágás — felül egy szintbe vonva a föld és itt maradvá örök időnkig, mint a messzi szármata síkságon eltemetett őrei: ülve a földben, arcczal napkelet felé. Az édesre kellett gondolnia akkor is, hogy elmondja ezt az érzését neki s a gyönyörűség rózsaszirma simogatta végig a lelkét az elképzelésen: a mikor irtózó arcczal befogja a száját a kis kezével, rimánkodva: „ne, ne mondja tovább”.

Fakó és szikes pusztá előtt, soványfűvű és élettelen, sehol a mozgás legkisebb jele; megdermedt kútágas itt-ott a hajnali homályból előbukva. S a messzi ég a végtelen semminek szorongó érzésével bodrozta fejét. A föld

A MENET ELEJE JÖN A FÜRDŐ-UTCZAI DIADALKAPUN.

MUNKÁSOK FELVONULÁSA CZIGÁNYZENÉVEL AZ ANDRÁSSY-ÚT ELŐTT.

IFJUSÁGI ZENEKAR A LISZT FERENCZ-TÉREN.

MÁJUS ELSEJÉNEK MEGÜNNEPLÉSE BUDAPESTEN.

A KIRÁLY-SZÍNHÁZ ZENEKARA AZ OKTOGON-TÉREN.

CSEPELI MUNKÁSOK FELVONULÁSA A VÖRÖS LOVAS ZENEKARRAL A STEFÁNIA-UTON.

KÚN ÉS SZAMUELY NÉPBIZTOSOK SZEMLÉLIK A MENETET A MILLENIUMI EMLÉKOSZLOPNÁL.

MÁJUS ELSEJÉNEK MEGÜNNEPLÉSE BUDAPESTEN

kietlen korszakaiban lehetett ilyen a világ. Szürke, sugártalan ég, fakó mezők, víz, víz, ölmos színek, a miken már feltüedeznek a messzi gágogó libák egyenes éksorai. A szárnyuk elhajolva hátra, mint szétlőtt hajtott vitorlák vihar elől menekülő csöpp bárkákon. Milyen furcsák, álomszerűek ezek a madarak. Ilyeneknek látta őket egyszer gyerekkorában, egy régi rézmetszeten s mindig megmosolyogta a művész bizarr és komor fantáziáját. Pedig tényleg ilyenek. A szárnyuk hegye elhajlik ívben hátra; árva picziny hajók, mely küszködve úszsák a vigasztalan semmit. Merre? Miért? Hisz' ép oly egyszínű ölmos ott a szikes víz és pusztá a selymetlen rónáság. Miért vergődnek, jajongva s nyugtalanul? Elérnek-e valaha oda, a hova kívánkoznak?

Tavasz van-e hát igazán, éledés, életre kelés, új vágyak, új indulás valamerre?

† Minden oly egyforma és remény nélkül való.

Ott ült arcczal napkeletnek, egy nyirkos gödörben a föld alatt, a végtelen pusztá közepén.

De egyszer mégis feljött a nap, ujjongás pezdült fel benne, ragyogtak a vizek, a mező megeledt, füve zöldre vált.

De most!?

A gondolatok fájón rajzanak benne tovább.

Csupa várás voltam eddig, komor, vigasztalan ég alatt kaczerkódtam a fájdalommal s a magány és elhagyottság csak kaczagó vágyakozással töltötték el a szívemet. Ha egyszer vége lesz, ha jön a nap hej, de ezerszer gyönyörűbb lesz minden!

És a nap nem jött. Hiába van fény oda-künt. A márcziusi nap paskolja a földet: elő, elő életek miriádjai, hamar, hamar, élni, élni, itt az idő.

Fakó minden mégis, iszonytató sokszor vigasztalanabb, mint a pusztá sivatagja. Most én vagyok a hajlott vitorlájú bárka, az eltévedt kőszá liba. Hej! messze járnak, a kikkel együtt indultam útnak: család, barátok — és itt vagyok társtalan egymagam; kietlen ég végtelenje, ölmos vizek, s kiaszott, szürke szíkföld. Merre? merre?

Vigan szelte a szárnyam a levegőt, tele vágygyal: vár rám valaki. És nincs sehol. Én tévelyedtem el, vagy ő maradt el tőlem más útra térve? Nem, hiába, napok múltak s én árva, párjavesztett liba hasztalan mérem a végtelen levegő-egyet, egyszínű mindenfele az út, mindegy.

Hiába kiáltom bele hívó szavam a pusztaságba: gli, gli, gá, gá. Sehol, senki sem felel.

Felkapta a fejét, komor, arcczal szántott végig ujjaiával a hajában. Egy élménye jutott eszébe, egy érzése, a mi ott támadt egésznap földbenlakás ezer variációjú gondolat-rajzásában; zajos hajnali húzás után, úgy hét óra felé lassúdott a libajárás, elült a lilik éles kiáltozása s a puszkászó csak hébe-hóba döngött messziről. Egy eltévedt társtalan madár jajongó, éles panasza süvített végig a levegőn. Meglapulva várta a gödörben, valami jóleső érzéssel fogta rá a puskát s mikor lefele kalimpált a magasból, úgy érezte, hogy most valami jót cselekedett.

III.

— Ezt nem lehet tovább kibírni — mondta a harmadik nap.

Mindenre elszántnak érezte magát és sürgős családi-ügy elintézésére szabadságot kért a főnökétől. Tompa és kintő bizonytalanság gyötörte az egész úton s egyetlen vágya volt szembeállni végre vele s tőle magától hallani a választ, bármilyen legyen is.

Nem bizott már semmiben, messzi dübörgő vonat után fut, úgy érezte, lélekszakadva és tudja, hogy hiába. Erős akart lenni, elkészülni a legrosszabbra, jóelőre, még mielőtt találkoznak. Tudta, hogy a lány megint a régi rettenetes érveit veszi elő, igen, csak így lehet, hiszen eleinte is, milyen makacsul védte az álláspontját: „nem, nem, mondjon le rólam, soha sem leszek a magáé, akadályá lennék a jövőjének, a szülei, a rokoni ellenzik, derékba törne a szépen indult pályája”, vagy: „nem szeretem”, mondta máskor, hányszor mondta s ha kezdosabban nem látta, mindig úgy viselkedett, mintha tényleg

A «VÖRÖS EMBER» SZOBRA A BERLINI-TÉREN.

nem törődnek vele. Mennyi retentő és bizonytalannak indult, sőt reménytelen harcot küzdött végig ellene, míg végre, egyszer szemben álltak, a szemébe nézhetett s akkor vége volt a nagy elhatározásoknak, ott megtört az édes, akaratos fej s a mellére bujt a végén olyan szerelmemmel, a minék a gondolata is lázba hozza mindig.

A tél óta már teljesen rendben voltak, milyen derűs, sugárzó volt a jövő a retentő küzdelmek után, miknek emléke még most is kínozza néha álmaiban.

És most, most megint. Lesz-e ereje hozzá, hogy ilyen nagy, önfeláldozó szerelmet legyőzzön? vagy tényleg igaz lehet-e az a szerelem, a mely, tudva, ilyen kinokat okoz? — tépelődött keserűen s kételkedni kezdett mindenben, kínosabban, mint valaha.

Már a városában, az utcájukon sietett a házuk felé. Nyugalmat erőszakolt magára s nem akart semmire se gondolni, mint a halálraítelt. Befordult a sarkon, a szíve a torkába szaladt. Nem lehet most nem gondolni arra, hogy rögtön előtte fog állni s a szemébe néz.

Rohant, hogy rövidítse a kínlódás perceit: be a kapun, az udvaron át az előszobába, egy ajtó nyílt valahonnan s ott állt előtte a reggeli takarításhoz öltözött: hátrakötött kendőben, bájosan a lány.

— Maga itt? — sietett örömben kiáltva feléje.

Gyürky zavart és hidegséget várt s mikor a gondtalan örömet, a friss, egészséges arcot maga előtt látta, hirtelen düh és elkeseredés rohant meg.

— Jó reggelt — mondta hidegen, a kalapját levéve s a balkeze a kabátzsebében maradt. A lány ijedten látta meg a villanó sötét szemét, felkavarodott benne a régi büszkeség, odakínálkozó sietése megrokkant, mosolya leperzselődött arcáról.

Egy pillanatilag szótlanul, mozdulatlanul néztek egymásra, a meg nem értés viharfelhői kavargva tornyosultak közéjük, tekintetük villámló párbajt vívott.

— Isten hozta, édes! — tört meg a lány a két karját feléje nyújtva s a varázs-szóra a megszenvedett szerelem diadalmasan borította el kicsinyes ösztöneiket.

Gyürky már csak a feléje nyújtott drága két kart látta, elkapta, s bolond örömmel árasztotta el csókjaival a lány ajkát, szemét.

— De hát miért nem írt? — mondta sebesen és nevetve, a csókok közt.

— Nem írhattam azonnal — felelt a lány, elfátyolozott szemét rá emelve — és később maga elutazott, gondoltam, megvárom, míg jelzi, hogy újra otthon van.

— Micsoda ostoba ember vagyok én — kacagott még mindig a fiú s a szeme előtt a messzi, napsütött pusztá merült fel, a mely fölött — gli, gli! — egy kőszá liba kétségbeesetten a párját kereste.

VILÁGOSSÁG.

Regény. (Folytatás.)

Írta HENRY BARBUSSE.

A tér hemzseg, hullámszik. A környékbeli parasztok, karimátlan gyapotsapkáikkal várakoznak az Új-utca ódon szögletén, összezsúfolva, mint a birkák. Böven meg vannak rakva elemősiával. Egy falusi asszony jön részut a téren át, terjedelmes szatyrot visz felül összemarkolva a kezében. Gyermekcsapatok futkosnak és visítoznak; a kis lányok babákkal játszanak, mint anyáik, a fiúk rablót játszanak. Polgárok áldogálnak, ceremóniás abban, mint a többiek és a mise előtt jámborul beszélgetnek ügyes-bajos dolgairól.

Odább: az út, a melyet az áprilisi világosság diszít fel, egész hosszában fák, árnyékkal és aranyal hímelve, kerékpárok csengetnek és kocsik zörögnek; a fénylő patak, a víz kiterített kendője, a melyre a nap a fény kendőt borítottatta és vakító fényes pontokat hintett rá. Az ember végigmegy tekintetével az úton; a kemény, megkövesült úttest mellett látni a szelíd megművelt földeket az egymáshoz varrott sokszínű föld-darabokat, a melyek mind halványabak lesznek a messzeségben. Ezen a színes térképen helyenkint bokrok duzzadnak ki. Az utak fákkal vannak szegélyezve, melyek naivul sorakoznak és gyermekesen kicsiny kunyhókat választanak el egymástól.

Ez a megszokott tájék a szívünket fogja meg. Kissé esett az éjjel s a táj olyan, mint

ZENEKAR A FONCIÈRE PALOTA ERKÉLYÉN.

egy aquarell, megmosott köveivel, frissen fényezett tégláival, félig palakő, félig fényes háztetőivel, csillogó kövezetével, mely helyenkint víztócsákkal van befoglalva, selyempapír felhős finom-kék égével és két barnával befuttatott okker-sárga házhomlokzat között, a messze erdők violaszín bársonya fölött a szomszéd torony, a mely hasonlít a mienkhez és mégis más. A tekintet körben befoglalja mindezt a képet, a mely kedves, mint a szívárvány.

Aztán a térről, a hol az ember nagyon otthon érzi magát, betérünk a templomba. Bokros gyertyatartói közül a derék plébános mormolja végtelen monológját, megáld minket, átölel mindegyikünket és mindenkit együtt, atyailag és anyailag. Az urak székében látni legelő Aronthon marquist, a ki olyan, mint egy katonatiszt és anyósát, Grille bárónőt, a ki úgy van öltözve, mint akármelyik hölgy.

Kijöve a miséről, a férfiak elszédnek, az asszonyok összecsoportosulva beszélgetnek, aztán mindezek a hangos csoportok szétszóródnak.

Délben az üzleteket bezárják: a gazdag üzletek maguktól, a szegényesebbek egy derék ember gesztikuláló segítségével, a ki erőlködve húzza és alkalmazza rájuk redőnyöket. Aztán üres lesz minden.

Déli reggeli után kószálok az utcákon. Otthon unatkozom, de odakinn nem tudom, mit csináljak. Nincs barátom. Nincs visszaadni való látogatás: arra máris nagy vagyok, hogy összelegyedjek ezekkel, arra meg még kicsiny, hogy amazokkal közlekedjek. A kávéházak és csapszékék zümmögnek,

csörögnek és füstösek már. Elvből nem járok kávéháza és a pénzkadás elleni irtózatból, melyet a néném belém oltott. Cél nélkül megyek hát az elhagyott utcákra, a melyek fordulóról-fordulóra a lépéseim előtt ásitóznak. Az órák ütnek. Az embernek az az érzése, hogy hiábavalók, úgysem csinálók semmit.

A gazdag kertek felé irányzom lépteimet, a melyek a patakhoz ereszkednek le. Némi irigységgel nézek át a falkerítések fölött ezekben a dús parkokba, a nagy ágak közé, a hol még kapaszkodik a tavalyi nyár elaggott és bepiszkolódott díszé.

Messze innen és jóval ezután találkozom Tudorral, a modern gyógyszerár segédjével. Habozva áll, kétségeskedik, nem tudja, merre menjen. Minden vasárnap ugyanazt a galérlert hordja, a mely már kezd sötétszínű lenni. Hozzám érve, mintha rájött volna, hogy semmi sem kergeti előre, megáll. Félig kialudt cigarettá vegetál a szájában.

Hozzám csatlakozik. Együtt hallgatunk egészen a platánokig. A fasor néhány zárt szilhuettet mutat a nyugodt síkon. Fialat lányok vonják magukra figyelmemet; megmutatják magukat mentükben a házhomlokzatok síkján, a zárt kiugrók vázán; némelyek, a bájosak, anyjuk társaságában vannak, a kik olyanok, mintha az ő karikatúráik volnának.

Tudor otthagytott a nélkül, hogy észrevettem volna.

Mindenfelé már kivilágosodnak a korcsmák. Az alkonyi szürkületben meg lehet különböztetni egy sötét, legyőzhetetlen tömeget, a mely oda húzódik. A komor vihar egy neme zsúfolódik ott össze és fények gyúlnak ki onnan.

Este és hajnal.

Végre itt az este, a mely meglágyítja a kő-utcákat.

... A patak körül, a hova lementem, egyedül, szórakozottan, idillek rajzolódna le zavarosan. Alakok suhannak el, melyek egymást keresik és egyesülnek. Párok tűnnek fel, eltűnnek, összesimulva bujkálnak a kevés világosság előtt, a mi még van. Az este elhomályosítja a színeket, az arcvonásokat, a járólakó férfiak és nők neveit.

Észreveszek egy nőt, a ki egyenesen állva vár a parton; szilhouetteje lerajzolódik a gyöngyszürke felhőre és mintha ő hordaná az árnyékot. Keresem a nevet, de csak asszonyi mozdulatlanságának szépségét ismerem fel. Ettől a mely karitidtól nem messze, a nagy fák fekete oszlopai között, a melyek a maradék azurra vannak rátapadva és a melyeknek az ágai a ködbe vesznek, ködös, összefonódott alakok keringenek s az ember alig tudja megkülönböztetni a két részt, a melyekből állanak. Az árnyék bezárja őket templomába.

Egy nagyon öreg haláskunyhó körvonala

ORPINGTONOK ETETÉSE.

tűnik fel a füves lejtőn; alább sűrű nádasok suhognak a szellőben, majd ritkábbak lesznek a koncentrikus köröket csinálva a víz fénylő és futó felületén. A tájképben van valami exotikus vagy talán antik. Az embernek nem is fontos, hol van a térben és az évszázadokban. Az örök föld valamelyik zugában van, a hol a két nem találkozik és egymáshoz tapad, misztériumba burkolózza.

Almódva megyek föl a város zajába és hemzsesébe. Itt a vasárnap esti találkák — az emberek nagy dolgai — kevésbé diszkrétek. A vágyak nyersebben leplezik le magukat a kocsijúton, a gyalogjárón. Hangos fecsegések, kacagások hangzanak el még a kapukon át is; kiáltások, énekek.

Itt tisztán látni: a gázlámpák éles fénye, a kapualjak üveges reflexe leleplezi az alakokat. Antónia megy erre férfaktól körülvéve, a kik a beszélgetés kiáltásai közben őt nézik, kinyújtott nyakkal és őt kívánják. Meglátott engem, kicsit hivatáslag kacsint rám a kisérhető, a mely körülveszi. Én azonban elfordulok és engedem tovább menni.

Mikor ő tovább ment férfi-fogatával, megérezem Petrolus szagát. Ez a gyár lámpagyújtogatója. Sárga, bütykös, gyulladt szemű ember, avas szaga van és mintha petroleummal táplálkoznék. Felregett ember. Nem látni őt, csak a szagát érezni.

Más nők is vannak itt. Nem egy vasárnap elegyedtem bele mindebbe a szerelembe.

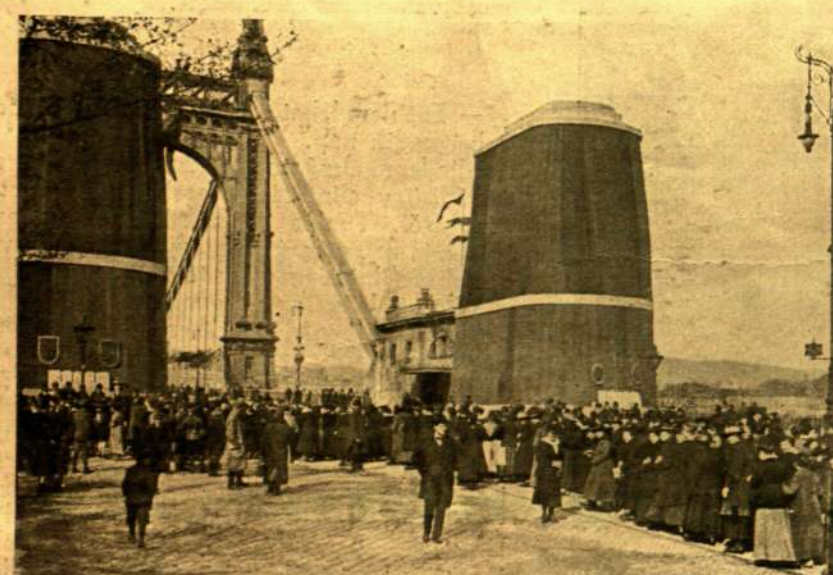

KELTETŐ-SZOBÁ.

NEVELŐ HELYSÉG.

BAROMFITENYÉSZTŐ MUNKÁSNŐKET KÉPZŐ ISKOLA GÖDÖLLŐN.

AZ ERZSÉBET-HÍD.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR.

MÁJUS ELSEJÉNEK MEGÜNNEPLÉSE BUDAPESTEN

NEVELÉS A SZABADBAN.

tetlenül, mint a kisértek, ezek a szegény tökéletlen, tépett járókelők.

Hol vagyok?

A munkásházak előtt egy roppant nagy lapos, ablakoktól megszagott házhomlokzat. Itt lakik Marie Fusson, a kinek apja, szintén a Gozlanék hivatalnok, mint én, a gondnoka ezeknek a bérházaknak. Ösztön-szerűleg térültem erre, csak úgy érintve az élőlényeket és dolgokat, a nélkül, hogy közér-jük elegendnek és a nélkül, hogy ezt megvallanám magamnak.

Marie az unokahugom és mégis nem igen találkozik velem. Csak épen hogy jónapot köszönünk egymásnak és ő rám mosolyog, ha találkozunk.

Mariara gondolok, egy platanhoz támaszkodva. Nagy, szőke, erős és szelid leány és úgy jár, mint egy széles csipőjű Vénusz, szerényen öltözve s szép ajka csillog, mint a szeme.

Tudva, hogy egész közel van ide, megmozdultam az árnyékomban. Reszketnék, ha megjelenne előttem, mint mikor utoljára találkoztunk: ha a feketeség közepén látnám fényleni arcának ragyogását, selymes vonalú derekának ringatózását, kezében a kis huga kezével.

Ez az esemény azonban nem történik meg. A kékes hideg házon nem látok mást, mint a két másodemeleti ablakot, a melyek szeliden át vannak tüzesítve világosságokkal, melyek egyike talán ő. Ezek a világosságok nem öltenek formát és egy más világban maradnak.

Végül elhagyom az ablakokból összerakott házhomlokzatot a fák között, a merőleges és néma firmamentumot. Aztán a lakásom felé indulok ebben az estében, a mely a végén van azoknak a napoknak, a melyeket eddig éltem.

A kis Antoinette — hogy hagyhatják így egyedül? — tűnik föl előttem és felém nyújtja a kezét. Azért könyörög, hogy megmutassák az útját. Elvezetem. Kikérdezem, meghallgatom, fölébe hajolva és megrövidítve a lépéseimet. Ő azonban nagyon is kicsi, nagyon is ügyös és nem tud semmit megmagyarázni. Óvatosan vezetem a kis gyermeket, a ki oly gyöngye szemű, hogy este már vak, alacsony kapujához a rozzant háznak, a hol a fészeke van.

Az utcámban, lámpás alakú házak előtt, a vasrácsal eltömött padlásablaknál áll Eudo apó, sötétben a köpönyegében és csúcsosan, akár a ház.

Kissé félek tőle. Bizonyosan nincs rendben a lelkiismerete. De akármilyen bűnös, mégis szánalomra méltó; megállok és szólok hozzá. Köpönyege sötétjéből szürke, zilált arcot emel fölém. Szólok neki az időjárásról, a

közeledő tavaszról. Meghallgat szórakozottan, nyelve hegyéről igent mond és így szól:

— Tizenkét éve, hogy a feleségem meghalt, tizenkét éve, hogy tökéletesen egyedül vagyok, tizenkét éve hallom az utolsó szavakat, a melyeket mondott.

— És látom, a mint odább siklik a szegény mániákus, beburkolva érthetetlen gyászába, nyilván nem is hallva, hogy jó estét köszönök neki.

A hideg szobában meg van gyújtva a tűz. A néni leült a számlóra a kályha közelében, a lángoló szén reflexében, kinyújtva kezét a tűz felé.

A mint belépek, észreveszem a háta gömbjét. Sovány nyakszirtje mintha el volna törve és olyan fehér, mint a csont. A néni álmodozva tart a kezében egy parázfogót. Leülök a helyemre. A néninek rosszul esik a hallgatás, a melybe bezárkózom. Elejti a parázfogót, a mely fémcső zörgéssel hull le. Aztán élénken elkezd beszélni a városnegyed lakóiról.

— Ez az egész. Vasárnap, a mely mindig kellemesen kezdődik, mind azt mondják: „itt vagyok!” Nem kell Párisba menned, még külföldre sem. A városnegyed, ez egy kis világ, a többi világok módjára szabva — teszi hozzá, hevesen rázza kopott fejét. —

KACSA-USZTATÓ.

BAROMFITENYÉSZTŐ MUNKÁSNÖKET KÉPZŐ ISKOLA GÖDÖLLŐN.

Kevesen vannak, a kiknek van miből és ezek is kis emberek. Pojácák, bizony. Ezt látni, mert alapszabán véve nincsenek pojácák; vannak emberek, a kik a többiekre gondolnak, mert mindegyik megérdemli mindig, hogy boldog legyen, fiam. És mint mindenütt, kétféle fajtája van itt az embereknek: az elégedetlenek és a rendes emberek, mert, fiam, a mi mindig volt, az mindig is lesz.

Abban a pillanatban, a mikor — emlékszem ezen részletre — épen a Sesmaison-számlát revideáltam, a lépések és hangok szokatlan zaja hallatszott és az üvegajtón át a nélkül, hogy megfordultam volna, hallottam, a mint mondták:

— Paulin úr néne nagyon rosszul van... Ez a mondat elkábított. Talpra ugrottam... Valaki áll velem szemben. Az ajtó becsapódott a léghuzamtól.

Együtt mentünk el mind a ketten. Benoit volt, a ki eljött értem. Sietünk. Lihegek. A teljes munkában levő gyárban közömbös emberekkel találkozunk, a kik rám mosolyognak, nem tudva a változásról.

Az este hideg, piszkos. Éles szél; az ég csepeg az esőtől. Megyünk, elcsúszunk a pocsolyák között. Hipnotizálnak az előttem menő Benoit szögletes vállai és libegő kabát-szárnyai, a mint a szél taszigálja az éjjeli úton.

A külváros mentén a szél olyan erősen fúj a ritkás házak között, hogy minden oldalon felénk hajlanak a reszkető bokrok és olyanok, mintha el akarnának szakadni a talajtól. Ah, az ember nincs nagy eseményekre alkotva.

A szobában kezdetben az égő fa pattogó tüze és csaknem visszariasztó meleg. Kámfors és étherszag fojtogatja a torkomat. Ismerős emberek állanak az ágynál. Felém fordulnak és egyszerre beszélnek.

Lehajlok, hogy megnézzem a néni. Belevan süllyedve az ágy fehérségébe, a mely mozdulatlan, mint a márvány. Az arca bele-mélyed a párna mélyedésébe. Félig csukott szeme merev. A bőre elsötétült. Minden lélekzetvétel hörgést okoz a torkában, a nyeldekklől és az ajaknak ezen a gyöngye mozgásán kívül kis törékeny teste annyit sem mozog, mint egy baba. Nincs rajta a hálósapkája; szürkülő haja összekuszálódik a koponyáján.

Egyszerre több hang magyarázza: kétoldali szélhűtés és a szíve is. Szűnni nem akaró, rettentő szédülés és reszketés fogta el. Félrebeszél, engem szölogatott, majd hirtelen összeesett. Az orvosnak nincs reménye; vissza fog jönni. Piot abbé itt volt öt órákor.

Hallgatás terül el. Egy asszony egy hasábfát tesz a tűzre, a vakító fény-csomó közé, a mely

pattog és a melynek reflexe felforgatja a szobát a padlótól a mennyezetig.

Sokáig nézem ezt az arcot, a melyen szív-szagotó módon elegendik a csúnyaság és a jószág. Keresem ezeket a már csaknem lehunyt szemeket, a melyeknek fénye már megtörök. Valami sötét, a mi belőle árad, terjeszkedik el fölöttem, egy belső árnyék elváltoztatja. Látni, mennyire el volt nyűve és hogy csoda, ha még bírt.

Ez a megkínzott, ez a halálra ítélt nő foglalkozott velem húsz éven át. Húsz éven át előbb a kezemet fogta, aztán a karomnál fogva vezetett. Nem engedte, hogy valaha is érezzem, hogy árva vagyok. A milyen vézna és kicsi volt, ezen a hosszú időn át erősebb és jobb volt, mint én. S abban a pillanatban, mikor újra végiglátom egy szempillantással a multat, eszembe jut, hogy megszépítette gyermekkorom dolgait, mint egy öreg varázslónő. És lehajtom a fejemet, mikor arra a fáradhatatlan bámulatra gondolok, melylyel irántam volt. Mennyire szeretett engem! Bizonyosan most is szeret még valahogy zavarosan, ha van még egy kis fényugár a lelke mélyén. Mi lesz belőlem, egészen egyedül?

Olyan okos volt és olyan fürge! Tevékenysége ezer részletben támad fel bennem. Tompán bámulok a parázfogóra, a szénvönőre, a nagy kanálra, mindazokra a tárgyakra, a melyeket fecseve forgatni szokott és a melyek a földre esve, tetetlentül és némán hevernek a földön.

Visszamegyek álmodozva azokba az időkbe, mikor beszélt, kiáltott, a fiatalság napjaira, a korra és a szép ruhák napjaira, mialatt ezen a könnyed, színes vízió alatt a szememet rászögezem nyugvó kezére, a mely egészen fekete, mint egy kéznek az árnyéka a takarón.

A szemem könyve lábbad. Látom a kertünket az első szép napokban, a mi kertünket, a mely e mögött a fal mögött van, s olyan keskeny, hogy a két ablakunk üvegének visszafénye egészen elárasztja s nincs benne más, mint cserepekbe zárt virágok s ezenkívül

három ribizkebokor, a mely mindig ott volt. A napsugarak kényében egy madár, egy vörösbegy ugrándozik az ágacskaikon, mint egy posztó-játékszer. Egészen szorosan a napfényben Mirliton, vörhenyeges vadász-kutyáink melegszik, annyira lihegve, hogy az ember azt hinné, nagyon sebesen futott... Utána fut a házinyulának, a melyeket megpillant, vasárnap, a mezőn. De sohasem fogott házinyulat, sohasem fogott mást, mint egeret. Ha én elmaradok a kicsiségem miatt, a néni visszafordul, fölemelve karjait a levegőbe az ösvény szélén és én hozzávágtatok, a ki leguggol, mikor hozzáérek és nevemen szólít.

— Simon! Simon!

Egy nő van előttem. Kiragodom magamat az álmodozásból, a mely beszállott a szobába és megállapodott előttem. Ez Marie unokahugom.

Felém nyújtja a kezét a gyertyák között, a melyek az ágy körül libegnek. Ebben a gyöngye világításban az arca elváltozottnak és fátyolozottnak tetszik. A néniem szeretted, őt. Az ajka reszket a csillogó fogásra fölött, a mely csillog, a melle egész bőségében hirtelen emelkedik.

(Folytatása következik.)

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: **Páris Pál**, hírlapíró társunk, az Ujság-nak alapítása óta kiváló munkatársa, 42 éves korában Budapesten. — **Május 2-ikán** délután a Rákóczi-úton balesetnek lett áldozata; a szélvihar kidöntött egy faoszlopot, a mely a fejére esett. Koponya-alaptörést és agyrázkódást szenvedett. A mentők a kórházba szállították, a hol azonban a legfondosabb ápolás mellett sem tudták az életnek megmenteni. Az újságírás minden ágában kitűnő munkásságot fejtett ki, a legnagyobb sikert azonban pompás gyermekmeséi hozták neki, a melyeket Nagyapó álnev alatt írt évek során át. Kiváló, színes tollú sport-hírlapíró is volt és sok színházi kritikát és elbeszélést írt. Halálát legközelebbi fiatal felesége és öt éves fiacskája gyászolják. — **Klein Miksa**, az újságkiadóhivatali tisztviselő testületének régi érde-

mes tagja, 53 éves korában, Budapesten. — **Kereszty Sándor**, előbb színész, a háború alatt a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Társaság tisztjelöltje, Kereszty István múzeumi könyvtáros, zenei író, lapunk munkatársának fia 30 éves korában, Budapesten. — **Hirsch Imre**, a Magyar általános Takarékpénztár terézvárosi fiókjának vezetője, Budapesten. — **Méray Dező** iparművész-építész a volt 30. honv. gyalogezred tartalékos hadnagya, két évi orosz hadifogságból alighogy hazajutva, súlyos operációk és felévi szenvedés után Budapesten — **Markó József**, VIII. gimnázium osztálybeli tanuló, Markó Miklós hírlapíró fia 18 éves korában, Budapesten. — **Dr. Szigeti Márton**, a fővárosi orvosi kar általános tisztelt tagja, Pestvármegyei tisztelbéli főorvosa, volt gleichenbergi és abbázai főorvos, 74 éves korában, Budapesten. — **Dr. Kováld Emil** vegyész-mérnök, a Kováld Péter és Fia vegyészeti gyár tulajdonosa, 56 éves korában, Budapesten.

Peten Jolán 25 éves korában, Budapesten. — **Barber Károlyné** szül. Biró Margit, Óbudán.

Szerkesztői üzenetek.

Hárman a kertben. A novella hosszú lére eresztett, érdektelen cselekvényen nem segít semmit az izetlen elvezetés, a melylyel előadását teletűzdeli. **Halálvonat.** Csupa reminiscencia a modern költészet különféle termékeiből. **Az utca dalaiból.** Kabaré-kuplék visszhangja, már az eredetiek is banálisak, hát még az utánzataik!

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 11-ik számában megjelent képtalány megfejtése: **Szabadság ünnepe.**

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármege-u. 11.

FOGAK
Szpecialista fog- és szájbetegségeken.

FOG
aranytömések, tis évi jóállású

FOG
kiféltettek. — Mérsékelt árak.

MATTONI-FÉLE

GISSHÜBLER
ermészetes
égyvényes SAVANYÚVIZ

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A főváros első és legrégibb csipke-fővárosa.

Gyár és VIII. Baross-u. 85.
Fiókok: II. Fő-utca 27, IV. Eski-út 6, Keoskeméti-utca 14, V. Harmincz-utca 4, VI. Teréz-körút 39, Andrássy-út 16, VIII. József-körút 2. Telefon: Józsa. 2-37.

Franczia parfümök
Cour de Jeanette, Chela-vier de Orsay, Quel que fleur, Ambra Antique, Batschari, Lorigan Ideal, Tulipán, 14—K. Róza bonnade, Chypre, Kairó mákvirág, Ibolya, Orgona, Gyöngyvirág, Akácia, Orchidea parfümöt 9—koronáért dekánként, utánvételt.

GROSS ANTAL kivitelező háza,
Budapest, VIII. ker., József-körút 23. sz. telepelelet.
Csiszolt és díszes üvegek raktáron.

A házi- és kertgazdaság

hasznos útmutatói:

A zöldségtermesztés. A zöldségfélék eltartása, konzerválása. Irta **Rombay Dező**. Ára 1 K 80 f.
Az aprójószág tartása és nevelése. Irta **Krolpp Alfréd**. — Ára 3 K 60 f.
A bogycs gyümölcsök tenyésztése és értékesítési módjai. Irta **Szántó Péter**, átdolgozta **Kuthy Béla**. — Ára 1 K 80 f.
A kis gyümölcstermelő. A gyümölcsfák tenyésztése és ápolása — Ára 1 80 f.
Szőlőművelés a legújabb elvek és tapasztalatok alapján. Irta **Rombay Dező**. — Ára 3 K 60 f.
Melegágy a házikertben. Korai és igen korai konyhakerti vetemények előállítására házigyártó. Irta **Sávoly Sámuel**. — Ára 1 K 80 f.

Kaphatók és megrendelhetők:

A Franklin-Társulat (Méhner Vilmos-féle) könyvkiadóhivatalában

Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

Dr. HEGEDŰS JAKAB
fogorvos, egyetemi orvostudor,
Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

Szaküzem
baromfitenyésztés
legjobb bevált
keltetőgépeinkkel
Tömeges húst és tojást eredményez. 70 vagy 100 tojás keltetésére alkalmas. Hasznos birtokosok számára. 27. május nagy aranyéremmel 190 K értékű levdélyleg beiktatás állásában.
Nickerl és Társa r.t.
Beltartoz gazdasági telepeket bennünk és külföldön.
Budapest, V. Vilmos-császár ut 62.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett.
Bővíd idő alatt dus haját növeszt és megakadályozza a hajhullást, megőrzi a korai őszülést és az ősz hajának eredeti színét visszaadja. Egy hónap alatt fényes eredmény. Ára 15 és 20 K. **BOTÁR Z. REGINA** kozmetikai műintézele.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em.
Arenápolás, arczgőzölés és villanymasszázs egész nap.

Megjelent a
LA HONGRIE REPUBLICAINE
(Quatrième année de la Revue France Hongroise)
Előfizetési ár egy évre 40 K, fél évre 20 K.

Előfizetéseket elfogad a szerkesztőség:
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.
(Blockner hirdetési iroda) és Szeged, Pallavicini-u. 5.

Tanuljon tárogatót minden magyar!

A «Wagner»-féle tárogató-iskola nemcsak tárogatóra, hanem kottára is megtanít minden zenekedvelőt vagy kezdőt a legrövidebb időn belül. Ügyes példákkal magyarázza az iskola miként kell kottát olvasni és tárogatózni úgy, hogy tanítója egyáltalán nincs szükség és mégis gyorsan tanulunk. A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű magyar népdalokat, újabb magyar és régi kurucz dalokat tartalmaz, többek között:

Csillagtényes nyári éjjel,
Messze mentél, nagyon messze,
Cserebogár, sárga cserebogár,
Ha majd egyszer a siromon,
Vallomás,
Három hervadt rózsza,
Fürdik a holdvilág,
Kék nefelejts,

Ugy még sohasem volt,
Ocskai brigadéros,
Hoffmann meséiből,
Eredeti Rákóczi nóta,
Bordal a „Bánk bán“-ból,
Bihari kesergője,
„Tosca“ operából,
Zsindelyezik a kaszárnya,

Leszopom a jó bort, stb. stb.

A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű ábrákkal, nagy alakban, finom kivitelben, csekély 6 koronáért kapható minden papír-, könyv- és zeneműkereskedőnél, vagy a kiadónál

W Á G N E R

országszerte elismert elsőrendű magyar
hangszer- és beszélőgépek nagyáruháza

Budapest, VIII., József-körút 15. szám

Videki rendelésnél az összeg előre küldendő! Wagner-féle tárogatók 500 koronáig! Árjegyzék 50 fillér bélyeg ellenében bérmentve. Óvás! Figyeljen a «Wagner» névre, hogy máshoz be ne tévedjen.

20. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZEPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

BUDAPEST, MÁJUS HÓ 18.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek: {
Egészévre — 42.— korona.
Félévre — 24.— korona.
Negyedévre — 12.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
állapított viteldíj is csatolandó.

KÉSZÜLŐDÉS AZ INDULÁSRA A MARTINOVICS-LAKTANYA UDVARÁN

PROLETÁR HADSEREG MOZGÓSÍTÁSA BUDAPESTEN